

Roger Johansson:

Suomalaisen raviurheilun alkutaival

Hevosilla on jaettu kilpaa aikojen alusta. Kun hevosen kanssa käytiin kirkossa tai liikuttiin siellä missä muitakin, ja kohdalle osui toinen valjakko, oli kynnys pieneen kilvoitteluun matala. Maalauksissa on löytynyt 1700-luvulta kuvauksia hevosista, jälle aurattua rataa kiertämässä, eli siinä on jo kysymyksessä enemmän nykyaikaista ravirataa muistuttava kilpailuareena. Ensimmäiset painetut tekstit, joissa viitataan hevosilla kilpaa ajamiseen löytyvät vuodelta 1817, jolloin kutsuttiin asiasta kiinnostuneet kokoontumaan Turun Aurajoen jälle tiistaina 20.2.1817 kilvan ajoa varten. Tuloksia näistä ei kuitenkaan ole, joten voittajat ja häviäjät eivät ole tiedossa.

Paikallisia ravikilpailuja eri puolilla maata

1800-luvulta löytyy tuon ajankohdan jälkeen viittauksia kilpa-ajoihin eri puolilta Suomea. Toimintaa kuitenkin leimasi hyvinkin alueelliset säännöt ja toteutukset. Ryhtiä toimintaan saatiin vasta 1800-luvun jälkipuoliskolla. Tuolloin valtiovalta kiinnostui kilpailutoiminnasta. Kiinnostuksen taustalla oli huoli siitä, että maassa olisi nyt ja tulevaisuudessa käytössä hevonen, joka soveltuu niihin töihin ja tehtäviin, joita yhteiskunnan kannalta pidettiin välttämättömänä. Hevostiheys Suomessa oli tuolloin aivan eri tasolla kuin nyt. Vuonna 1870 Suomessa oli yksi hevonen kahdeksaa ihmistä kohden, kun tänä päivänä yhtä hevosta kohden maassa on lähes 80 ihmistä, eli väestöön suhteutettuna hevosia oli kymmenkertainen määrä. Kun paikallisissa kilpa-ajoissa kilpailtiin kunniasta, pokaalista tai muodollisesta rahapalkinnosta, niin valtion ajoissa palkinnot olivat aivan eri luokkaa, mikä luonnollisesti toimi hyvänä houkuttimena.

Valtion ajot yhtenäistivät käytännöt

Tosin myös säädökset kilpailutoiminnasta olivat tarkat. Valtiovallan kilpailutoimintaa ohjattiin ns. Keisarillisen Majesteetin Armollisilla Julistuksilla, joista ensimmäinen annettiin vuonna 1870. Kilpailuja oli vuosittain kuusi kappaletta, Hämeenlinnassa, Kuopiossa, Sortavalassa ja Kokkolassa. Vuorovuosina Mikkelissä ja Oulussa, sekä Turussa ja Jyväskylässä. Kilpailumahdollisuuksia valtion ajoissa oli siis vähänlaisesti, jos verrataan sitä ravipäivien kokonaismäärään tänä päivänä, noin 500 kappaletta. Merkittävä eroavaisuus oli myös siinä, että kilpailtiin vain yhdessä sarjassa, eli valtion ajoissa kohtasivat aina sen ajan ja paikkakunnan parhaat hevoset. Valtion ajot nähtiin mielekkäänä keinona seuloa hevosten joukoista rakenteellisesti parhaat yksilöt, jotka puolestaan veisivät hevosjalostusta eteenpäin. Tästä johtuen valtion kilpa-ajot olivat vain suvunjatkamiseen soveltuville hevosille, eli oreille ja tammoille. Ruunilla ei ollut asiaa valtion ajoihin. Minimikorkeus oli 140,6 cm, eli tämän päivän suomenhevoseen verrattuna pieni. Keskipike on tänä päivänä noin 155–160 cm. Juostava matka oli joko kaksi tai kolme virstaa, eli nykymitoilla 2138 m tai 3206 m. Julistuksissa määrättiin myös minimiaika palkinnon voittamiseen. Eli ei riittänyt, että oli kaikista nopein, vaan hevosen juoksema aika piti myös olla annetun julistuksen aikarajoissa. Julistuksessa määrättiin myös, että kilpa-ajoissa tuli olla paikalla eläinlääkäri. Sääntö, joka on edelleen voimassa reilut 150 vuotta myöhemmin.

Kilpa-ajoista kuulutettiin pitäjän kaikissa kirkoissa

Jotta tieto valtion kilpailujen järjestämisestä saavuttaisi potentiaaliset kilpailijat määrättiin niiden ilmoittamisesta, että niistä piti julkaista kilpailukutsu palkintoineen virallisissa ja paikallisissa sanomalehdissä vähintään kolme kertaa. Lisäksi oli kaikki samat tiedot kilpailuista kuulutettava

kaikissa pitäjän kirkoissa kolme kertaa vähintään kaksi kuukautta ennen kilpa-ajojen toimeenpanemista. Valtion ajot tuli järjestää aina talvella, jään päälle tehdyllä radalla, käytännössä tammi-maaliskuussa, ja kilpailu tuli suorittaa reellä. Kilpailuissa tuli hevosten juosta ravia, ja laukkoja sallittiin kahden virstan kilpailuissa kolme (3) ja kolmen virstan kilpailuissa neljä (4). Piiska oli kaikissa valtion kilpailuissa kielletty. Osallistuvan hevosen piti olla 4–12-vuotias, sekä Suomessa syntynyt. Palkinnot oli määrätty erikseen oreille ja tammoille. Pientä eroavaisuutta summissa oli myös kilpailupaikkakunnan osalta.

Palkinnot

Hämeenlinnassa, Kuopiossa ja Sortavalassa:

Oriit: 500–350–175–100–75 markkaa, ensipalkinto nykyrahassa (2022) noin 2.670 euroa

Tammat: 250–175–100–75–50 markkaa, ensipalkinto nykyrahassa 1.335 euroa

Kokkola, Mikkeli, Oulu, Turku ja Jyväskylä:

Oriit: 350–250–125–75 markkaa, ensipalkinto nykyrahassa noin 1.870 euroa

Tammat: 200–150–75–50 markkaa, ensipalkinto nykyrahassa noin 1.070 euroa

Hyväkään hevonen ei päässyt näitä rahoja keräämään, sillä julistuksissa määrättiin, että hevonen voi voittaa vain yhden palkinnon per vuosi. Seuraavana, tai tulevina vuosina palkinnoista pääsi uudestaan kilpailemaan, mikäli ori oli todistetusti astunut vähintään kuusi tammaa, ja palkinnon voittanut tamma vastaavasti oli varsonut. Näiden, vuonna 1870 annettujen julistusten jälkeen, annettiin uudet ja tarkennetut julistukset/säännöt vuosina 1874, 1883, 1893, 1905, 1907 ja 1909. Kaksi viimeksi mainittua olivat kuitenkin lähinnä valtiollisen suomenhevosten kantakirjaan liittyviä, ja esimerkiksi vuoden 1907 julistuksen julkaisupäivä, 6.9. on muodostunut viralliseksi liputuspäiväksi, Suomenhevosen päiväksi. Vuosi 1907 oli Suomen hevosjalostukselle merkittävä vuosi. Tuolloin perustettiin hevosjalostusliitot, joiden toiminta-alueet kattoivat koko maan. Hevosjalostusliitot olivatkin ratkaisevassa roolissa, kun valtiollinen kantakirjaus aloitettiin.

Isompia hevosia, isompia palkintoja

Ensimmäisen julistuksen jälkeisissä päivityksissä tarkennettiin sääntöjä useamman eri kohdan osalta. Kilpailupaikkoja lisättiin, niin että vuosien varrella mukaan tulivat Helsinki, Nikolainkaupunki (Vaasa), Viipuri ja Joensuu. Vähimmäiskorkeus, korotettiin vuoden 1893 versiossa niin että se oli 148 cm. Kilpailumatka vakiintui kolmeksi virstaksi, 3206 m. Palkinnon voittamiseen tarvittavia aikoja kiristettiin, ja jo vuonna 1874 tuli sääntöihin osallistumisen ehtona koetusjuoksu, mikä hyvin vastaa tämän päivän raveissa koelähtöjärjestelmää. Päästäkseen osallistumaan valtion ajoihin tuli hevosen juosta yhden virstan matkan (1067 m) aikaan 2.30,0. Palkintojen osalta suurin muutos tuli vuoden 1883 julistuksessa, jolloin nostettiin yksi kilpailu ylitse muiden, eli Suuri orikilpailu. Tämä Suuri orikilpailu ajettiin aluksi aina Hämeenlinnassa ja voittaja palkittiin 1 000 markalla, joka vastaa nykyrahassa (2022) noin 5.080 euroa. Suurella orikilpailulla ja Kuninkuuskilpailulla onkin paljon yhteneväisiä piirteitä. Kuninkuuskilpailun päätösmatka, on tänä päivänä 3100 m ja tuolloin 3206 m ja palkinnot parhaita mitä vuoden aikana kilpailuissa maksetaan.

Suomenhevosen puhtaasta rodusta kannettiin huolta

Kilpailuihin osallistumisen edellytyksenä ollut vaatimus, Suomessa syntynyt, ei kuitenkaan ollut kovin suomalaista hevosta suosiva. 1800-luvun lopun kilpailuissa, myös valtion ajoissa, juoksi hevosia joiden toinen vanhempi oli venäläinen orlovravuri tai muu lämminverinen. Kun tällainen

hevonen kuitenkin oli Suomessa syntynyt, oli sillä osallistumisoikeus valtion ajoihin. Esimerkiksi Suuren orikilpailun vuonna 1885 voittanut Alarik, oli harmaa ori, jonka emä oli lämminverinen Maschka. Valtiollisen kantakirjauksen aloittamisen myötä, 1907, vierasrotuiset kuitenkin kiellettiin, ja hevoskuvapolvien nopeahko kierto on tehokkaasti puhdistanut suomenhevosten suvuista vierasrotuiset, joiden löytämiseksi pitää tämän päivän suomenhevostia tutkia yli 10 sukupolven taakse.

Paikallisraveja tiiviisti talvikaudella

Kun näitä valtion ajoja järjestettiin enimmilläänkin vain 18 kappaletta, joista puolet oreille ja puolet tammoille, oli selvää, ettei tämä määrä riittänyt tyydyttämään sen ajan hevosmiesten kilpa-ajoviettä. Alussa mainittuja paikallisia kilpa-ajoja järjestettiin hyvinkin runsaasti. Vaikka palkinnot näissä olivat vaatimattomat, niitä kerättiin osanottomaksuista, pääsylipuista sekä lahjoituksista, riitti näihin kilpailijoita. Hyvin usein oli näiden kilpailujen osalta vielä maininta, että noudatetaan valtion ajojen ohjeita ja sääntöjä, joskin poikkeuksiakin tehtiin, eli ajettiin muitakin matkoja, kahta virstaa ja myös mailia (1609 m). Tietoja näistä paikallisista kilpa-ajoista on löydettävissä vanhoista sanomalehdistä, mutta varmaa on, että löydettyjen lisäksi niitä on kyllä toimeenpantu enemmän, ja näiden tulokset ovat jääneet vain järjestäjien tietoon ja arkistoon. Näiden kilpailujen määrä oli suuri, esimerkiksi vuoden 1891 osalta on sanomalehdistä löydetty lähes 90 kilpa-ajon tulokset. Raviratoja oli tuolloin vain kaksi, Helsingin Oulunkylä ja Viipurin Kelkkala, joten lähes kaikki kilpailut ajettiin jäällä ja talvella. Kilpailupäivät olivatkin ihan vertailukelpoiset nykypäivään. Tammikuussa 1891 pidettiin kilpa-ajoja 31 kertaa, helmikuussa 26 kertaa, maaliskuussa 17 kertaa, ja muiden kuukausien aikana 10 kertaa.

Itsenäisyys tuo oman ravikilpailuorganisaation

Ravikilpailutoiminta oli koko 1800-luvun lopun, sekä 1900-luvun alun aikana järjestäytynyt ainoastaan näiden Keisarillisen Majesteetin Armollisilla Julistuksilla, jotka siis muodostivat sen ajan ravikilpailusäännöt. Lisäksi näitä noudatettiin kirjaimellisesti vain valtion ajoissa, ja kaikki muut paikkakuntakohtaiset ravikilpailut toteutettiin omilla säännöillä, jotka tosin usein miten mukailivat valtion ajojen sääntöjä. Yhtenäisitä sääntöjä ravikilpailuihin saatiin odottaa aina vuoteen 1919, jolloin Suomen Ravirengas perustettiin. Ravirengas keräsi nopeasti jäsenikseen suurimmat hevosystävöseurat ja paikalliset Hippos yhdistykset, ja harmonisoi pian raveissa noudatettavat säännöt ja ohjeistukset. Vuodesta 1924 alkaa puolestaan kuninkuusravien historia, joiden syntyyn Suomen Ravirengaskin vaikutti. 1900-luvun alussa suomenhevosen jalostustoiminta ja kilpailutoiminta tavallaan eriytyi. Kun vielä 1800-luvun lopulla annetut julistukset ohjeisivat sekä jalostusta että kilpailutoimintaa, niin seuraavan vuosisadan alussa jalostusvastuu siirtyi hevosjalostusliitoille ja ravikilpailutoiminta Suomen Ravirenkaalle. Saman yhteisen asian puolesta nämä kaksi järjestöä tekivät kukin itsenäisesti työnsä. Kun reilut 50 vuotta oli kulunut, tuli aika yhdistää voimat. Vuonna 1974 perustettiin Suomen Hippos ry, joka oli Suomen Ravirengaan ja Hevosjalostusliittojen Keskusliiton yhteenliittymä. Tänä päivänä Suomen Hippos on koko maan hevoskentän yhteinen etujärjestö.